

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO TURIZMA**

ANALIZA TURISTIČKE 2002.

Zagreb, 04. studeni 2002.

SADRŽAJ

I. UVOD.....	1
II. AKTIVNOSTI NA PRIPREMI TURISTIČKE 2002.	2
1. INFRASTRUKTURA I PROMET.....	2
1.1. Ceste	3
1.2. Pomorski promet	3
1.3. Zračni promet	3
1.4. Željeznički promet	3
1.5. Odvijanje prometa i sigurnost	3
2. AKTIVNOSTI MINISTARSTVA TURIZMA	4
2.1. Privatizacija hotelsko-turističkih društava	4
2.2. Restrukturiranje hotelsko-turističkih društava	5
2.3. Kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva u turizmu	6
2.4. Uređenje hotelskih i drugih objekata za komercijelnu funkciju	7
2.5. Rekategorizacija	7
2.6. Promocija hrvatskog turizma i pripreme u sustavu turističkih zajednica	8
2.7. Program razvitka golfa.....	9
2.8. Zakonodavna aktivnost	10
3. INSPEKCIJSKI NADZOR	10
4. OSTALE AKTIVNOSTI	11
5. PRIPREME U HOTELSKIM I DR. TVRTKAMA	11
III. OSTVARENI REZULTATI TURISTIČKE 2002.	12
1. UGOSTITELJSTVO	12
1.1. Broj poslovnih jedinica	12
1.2. Promet u ugostiteljstvu	13
1.3. Zaposlenost u ugostiteljstvu.....	14
2. SMJEŠTAJNI KAPACITETI	14
3. TURISTIČKI PROMET	15
3.1. Kretanja na međunarodnom tržištu	15
3.2. Granični promet stranih putnika	16
3.3. Ukupna turistička kretanja u Hrvatskoj	17
3.4. Turistički promet po mjesecima	17
3.5. Turistički promet po načinu dolaska	18
3.6. Turistički promet po zemljama podrijetla	18
3.7. Turistički promet po regijama	19
3.8. Turistički promet po vrstama objekata	20
3.9. Turistički promet u nacionalnim parkovima	20
3.10. Posjete turističkim atrakcijama	21
3.11. Charter	21
3.12. Prihodi od turističkih putovanja	22
3.13. Financijski rezultati hotelskih tvrtki	22
3.14. Ocjena ostvarenih rezultata	24

I. UVOD

Nakon dvije izuzetno uspješne turističke godine (2000. godine rast 45%, a 2001. godine 11%) image i položaj hrvatskog turizma na međunarodnom tržištu značajno su poboljšani. Međutim, početkom 2002. godine situacija na međunarodnom turističkom tržištu bitno je promijenjena. Naime, teroristički napadi na SAD u rujnu 2001. godine koji su izazvali strah i smanjili interes za turistička putovanja, prekinuli su dugogodišnji kontinuirani rast turističkog prometa. Nakon tih događaja Svjetska turistička organizacija (WTO) procijenila je da se u narednih 12 mjeseci može očekivati pad turističkog prometa za 10-20% pri čemu će najviše biti pogođene tzv. avio destinacije. Posljedica toga je bilo intenziviranje već ionako oštre konkurentске borbe na međunarodnom turističkom tržištu. Kako bi zadržale svoje tržišne pozicije i ublažile negativne efekte, većina receptivnih destinacija odlučila se za intenziviranje promotivnih aktivnosti i snižavanje cijena (direktno ili dodatnim ponudama) na ključnim emitivnim tržištima (Velika Britanija, Njemačka i dr.). Tako su npr. za oglašavanje u medijima u Njemačkoj u 2002. godini turističke zemlje potrošile ukupno 111 mln EUR-a od čega npr. Turska 9 mln EUR-a, Španjolska 5,7 mln EUR-a, Egipat 5,4 mln EUR-a, Italija 4,0 mln EUR-a, Austrija 6,7 EUR-a, Velika Britanija 5,8 mln EUR-a itd. Na tržištu Velike Britanije u oglašavanje u 2002. godini Egipat je uložio 5,2 mln EUR-a, Turska 4,7 mln EUR-a, Malta 3,5 mln EUR-a, Španjolska 2,1 mln EUR-a. Istovremeno ukupna sredstva za oglašavanje hrvatskog turizma u inozemstvu su iznosila 21,4 mln kn (oko 2,9 mln EUR-a) od čega za Njemačku 1,3 mln EUR-a, a Veliku Britaniju 105 svega tisuća EUR-a.

U takvim uvjetima, unatoč poboljšanju imagea i činjenice da većinu naših gostiju čine turisti iz susjednih zemalja koji dolaze cestovnim prijevozom, i za Hrvatsku se procjenjivalo da će opća tržišna situacija utjecati na mogući porast turističkog prometa.

Pri postavljanju ciljeva razvoja turizma za 2002. godinu, osim bitno pogoršane situacije na međunarodnom turističkom tržištu uzeta su u obzir i slijedeća

Ograničenja

- da Hrvatska ima nedovoljne smještajne kapacitete, posebice kad je u pitanju kvalitetni hotelski smještaj što sužava mogućnosti povećanja turističkog prometa u glavnoj sezoni
- da hotelskim i dr. tvrtkama, kao i destinacijama u cjelini nedostaje dodatna ponuda koja bi mogla bitnije produžiti pred i posezonu
- da postoje infrastrukturna ograničenja koja se ne mogu otkloniti u kratkom roku, posebice u cestovnom prometu
- da Hrvatska ima nezadovoljavajuću ukupnu ponudu roba i usluga namijenjenih turističkoj potrošnji, posebice zahtjevnijim i potrošačima veće kupovne moći
- da Hrvatska na razini mikro destinacija ima nerješene probleme komunalne i dr. infrastrukture (vodoopskrba, kanalizacija, odlaganje otpada), kao i neosmišljenu i nedovoljnu ponudu dodatnih sadržaja (zabava, šport, kultura i dr.)
- da hotelske i dr. tvrtke koje su temeljni nositelj turističke ponude nisu u cijelosti financijski sanirane i restrukturirane.

Polazeći od naprijed navedenog Programom priprema turističke 2002. godine koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila 11. listopada 2001. godine bili su planirani slijedeći

Ciljevi

- povećanje turističkog prometa za oko 5%
- uređenje i uključivanje u komercijalnu funkciju svih hotelskih kapaciteta iz kojih su iseljeni prognanici, kao i dio objekata MORH-a
- povećanje ukupne turističke potrošnje poboljšanjem raznovrsnosti i kvalitete turističke ponude i veće uključivanje u ponudu roba i usluga iz domaće proizvodnje
- produženje turističke sezone
- poticanje razvoja selektivnih oblika turizma, posebice u kontinentalnom području
- restrukturiranje i privatizacija hotelskih tvrtki u kojima država ima udjel u vlasništvu.

II. AKTIVNOSTI NA PRIPREMI TURISTIČKE 2002. GODINE

Prema naprijed navedenom Programu na pripremi turističke 2002. godine nadležna ministarstva i javna poduzeća učinili su slijedeće:

1. INFRASTRUKTURA I PROMET

Ministarstvo pomorstva, prometa i veza formiralo je zajedničko povjerenstvo u kojem su sudjelovali predstavnici svih nadležnih resora, a koje je koordiniralo mjere i aktivnosti za prihvata povećanog prometa i omogućavanje sigurnog i brzog protoka turista u cestovnom, željezničkom, pomorskom i zračnom prometu.

1.1. Ceste

- pušteno je u promet 25 km autoceste Velika Kopanica - Županija
- puštena je u promet brza cesta Vrbovec – Sv. Helena dužine 7,8 km
- izvršena je rekonstrukcija raskrižja državne ceste D8 kod Novog Vinodolskog
- puštena je u promet III. dionica obilaznice Split, II. etapa u dužini 1,4 km
- uređen je prolaz kroz Knin na državnoj cesti u dužini 2,2 km
- rekonstruirano raskrižje Banija u Karlovcu na državnoj cesti D1, dužine 1 km
- rekonstruiran je 1,1 km državne ceste D8 (prelaz kroz Sveti Juraj)
- rekonstruirano je križanje Novo Čiče na cesti D30 dužine 0,5 km
- rekonstruirano je raskrižje na državnoj cesti u Sinju
- uređen je prolaz kroz Mursko Središće i prilaz graničnom prijelazu u dužini 1,5 km
- obnovljen je tunel Mihovilović (cesta Solin – Klis)
- rekonstruirana je i poboljšana cesta Lupoglav – Labin (dionica Čepić - Kloštar)
- pušten je u promet most Dubrovnik s prilaznim cestama
- rekonstruirano je križanje D205 (Kumrovec-Klanjec) i Ž2093 (Sv. Križ-Tuheljske Toplice)
- obnovljen je kolnik na 106 km državnih cesta
- sanirana su opasna mjesta na državnim cestama u dužini 5,4 km (Mrežnički Venac, Brnoze, Segetska Draga, Lovrec, Klanac)
- postavljene zaštitne ograde na 9 lokacija državnih cesta u dužini od 6,8 km
- sanacija stupova S27 i S21, te naglavnih greda i ležajeva na Krčkom mostu
- na graničnim prijelazima Goričan, Bregana i Rupa uveden sustav «zelenih» i «crvenih» traka, te poboljšanje sustava signalizacije

1.2. Pomorski promet

- uvedene su četiri cjelogodišnje državne brzobrodske linije (Mali Lošinj-Rijeka, Šolta-Rogač-Split, Jelsa-Bol-Split, Mljet-Elafiti-Dubrovnik)
- rekonstruirano je i produženo trajektno pristanište Vis
- pred završetkom je rekonstrukcija i produženje trajektnog pristaništa na Susku
- izvršena je dogradnja u Splitskoj luci radi ubrzanja ukrcaja vozila
- za splitsko područje Jadrolinija je povećala raspoloživi kapacitet 20% angažiranjem broda Dubrovnik subotom
- novim propisima (uvođenje charter licence, charter naknade i novog obrasca prijave) pojednostavljen je i ujednačen postupak iznajmljivanja stranih plovila, te omogućena efikasnija financijska i dr. kontrola charter poslovanja

1.3. Zračni promet

Croatia airlines je:

- pojačala flotu s unajmljenim zrakoplovom BAe 146-200 (90 sjedala)
- u charter prometu ugovorila novih 1400 letova (povećanje 25% u odnosu na 2001. godinu)
- u redovnom sezonskom prometu koji je u funkciji turizma uvedene su tri nove linije s oko 6500 sjedala (jedna iz Izraela i dvije iz Austrije)
- u sezonskim turističkim zračnim mostovima koji se realiziraju uz subvenciju Ministarstva turizma angažirano je ukupno oko 240 tisuća sjedala ili oko 20% više nego 2001. godine.

1.4. Željeznički promet

- uveden je sezonski turistički vlak Bratislava-Split, kojim je u razdoblju 21. lipnja do 06. rujna prevezeno oko 6,5 tisuća putnika i 361 automobil
- uveden vlak na relaciji Zagreb-Ljubljana-Pula
- uvedeni sezonski (uglavnom vikendom) vlakovi u kontinentalnom dijelu (za Krapinu, Stubičke Toplice, Bizovačke Toplice i dr.)

1.5. Odvijanje prometa i sigurnost

- unatoč povećanom prometu putnika i povećanom turističkom prometu, zahvaljujući aktivnostima MUP u dolasku i odlasku turista, te tijekom boravka u turističkim odredištima osigurana je bolja protočnost prometa, te visoka razina sigurnosti.
- provedena je obuka pripadnika javnih vatrogasnih postrojbi u svrhu pripreme za djelovanje u sustavu interventne vatrogasne postrojbe.
- provedeni su redovni i izvanredni kontrolni nadzori provedbe mjera zaštite od požara i tehnoloških eksplozija subjekata od posebnog gospodarskog, turističkog ili interesa za zaštitu i okoliša
- provedeni su redovni i izvanredni kontrolni nadzori zaštite od požara uz cestovni i željeznički pojas s ciljem sprečavanja širenja moguće nastalih požara
- imenovano je Državno vatrogasno zapovjedništvo, Operativno zapovjedništvo priobalja i kontinenta Republike Hrvatske te vatrogasna zapovjedništva županija s ciljem bolje koordinacije djelovanja snaga na požarima

- u zračnoj bazi "Divulje" (kod Splita) djelovao je Centar za koordinaciju i vođenje gašenje požara na priobalju iz kojeg je koordinirano djelovanje svih protupožarnih zračnih snaga (helikoptera, Canadair i Air-traktora) te državne interventne vatrogasne postrojbe, kao i drugih snaga (postrojbe Hrvatske vojske i Civilne zaštite)
- od 15. lipnja do 31. kolovoza 2002. godine, provedena je dislokacija vatrogasnih snaga i tehnike iz kontinentalnog dijela na moguća ugrožena područja priobalja Republike Hrvatske
- tijekom turističke sezone provedeni su planovi motrenja i ophodnji na štíćenom području priobalja. Uz zemaljske snage u izviđanju prostora sudjelovali su protupožarni zrakoplovi "Air-traktori"
- osigurana je upotreba dodatnih snaga u vatrogastvu ("sezonski vatrogasci"), tj. zapošljavanje oko 500 vatrogasaca na priobalju samo tijekom ljetne sezone, za što su osigurana financijska sredstva u Državnom, županijskim i lokalnim proračunima
- u četiri sjedišta postrojbi za brzo djelovanje (interventne vatrogasne postrojbe) u Dubrovniku, Splitu, Šibeniku i Zadru u vremenu od 25. lipnja do 17. rujna vršena je dislokacija 216 profesionalnih vatrogasaca iz javnih vatrogasnih postrojbi kontinentalnog dijela RH u svrhu popune skupina za djelovanje uz pomoć helikoptera, na teško pristupačnim, odnosno udaljenim terenima
- suradnjom MUP-a, MORH-a i Ministarstva zdravstva osigurano je pružanje hitne medicinske pomoći helikopterskim i prijevozom morem
- Ministarstvo zdravstva osiguralo je pružanje hitne medicinske pomoći na najopterećenijim dionicama državnih cesta, organiziranjem 24-satnih dežurstava dodatnih standardnih timova hitne medicinske pomoći koji su bili stacionirani na punktovima Plitvice, Gračac, Slunj, Delnice, Turčin i Klek. .

2. AKTIVNOSTI MINISTARSTVA TURIZMA

(ukupno odobreno 143 mln kn u Državnom proračunu i Fondu za razvoj i zapošljavanje)

- subvencioniranje stranog i domaćeg organiziranog turističkog prometa i sezonskih zračnih mostova Croatia airlinesa (odobreno 90 mln kn)
- subvencioniranje kamata po kreditima malim poduzetnicima iz zajedničkog programa s Ministarstvom za obrt, malo i srednje poduzetništvo (iznos 2,2 mln kn)
- aktivnosti na poboljšanju ponude i uvjeta dolaska i boravka turista (2,4 mln kn) i to za:
 - postavljanje kemijskih WC-a na 21 lokaciji uz najfrekventnije turističke prometnice
 - sufinanciranje dodatnih timova hitne medicinske pomoći obalnim županijama u razdoblju 6 – 9 mjesec
 - obrazovanje stručnih ugostiteljskih djelatnika (kuhara, konobara, recepcionara i dr.)
- raspisan je natječaj i izvršen izbor za bespovratnu potporu razvojnim programima temeljenim na uključivanju povijesne, kulturne i dr. baštine u turističku funkciju, (predviđena sredstva iznose 2,5 mln kn)
- naručena je izrada studija razvoja kulturnog i planinskog turizma (trošak 0,4 mln kn)
- u suradnji s Državnim zavodom za statistiku kao nositeljem projekta naručena je izrada turističke satelitske bilance za 2001. godinu (završetak u I. kvartalu 2003. godine, a u ovoj godini će trošak iznositi 0,5 mln kn)

2.1. Privatizacija hotelsko-turističkih društava

Zaključkom Vlade Republike Hrvatske sa sjednice održane 22. veljače 2001. godine utvrđen je Model privatizacije državnog portfelja.

Portfelj Republike Hrvatske u trgovačkim društvima raspoređen je u okvire pojedinih modela prema slijedećim kriterijima:

- postotku udjela državnog portfelja u temeljnom kapitalu društva;
- poslovnim rezultatima društava koja se privatiziraju;
- strateškom značaju određenog društva za regiju ili državu;
- procjeni mogućeg interesa investitora za određeno društvo i
- stvaranju pretpostavki za afirmaciju radničkog dioničarstva i dodatnog popusta za reafirmaciju malog dioničarstva.

Prema stanju državnog portfelja, početkom listopada 2002. god. još je preostalo 39 društava iz djelatnosti ugostiteljstva i turizma u kojima je ukupni državni portfelj veći od 50% vrijednosti temeljnog kapitala tih društava. Vrijednost temeljnog kapitala navedenih društava iznosi 4.801.760.382 kn, a ukupni portfelj Republike Hrvatske iznosi 3.782.670.549 kn, pri čemu je 3.147.103.035 kn nominalne vrijednosti portfelja raspoloživo za prodaju. Za ta Društva u pravilu je utvrđen model privatizacije tehnikom javnog prikupljanja ponuda, a 5 (pet) društava uvršteno je u Program privatizacije u suradnji s Europskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) i Njemačkim društvom za razvoj i investicije (DEG).

Portfelj manji od 50% vrijednosti temeljnog kapitala Društava uglavnom je predviđen za privatizaciju modelima konačne javne dražbe i podmirenja kapitalnih izdataka Ministarstva za javne radove i obnovu, Ministarstva pomorstva, prometa i veza, Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, Hrvatskih voda i Hrvatskih cesta.

Tijekom 2002. godine prodajom većinskog državnog vlasničkog udjela putem javnog prikupljanja ponuda privatizirana su četiri hotelsko-turistička društva (Hotel Alan d.d. Starigrad Paklenica, Osmine d.d., Slano, Primošten d.d., Primošten i Hotel Split d.d., Split). Za očekivati je da će se do kraja tekuće godine privatizirati još neke, i to značajnije, hotelske kuće jer su u tijeku natječaji za kupnju dionica koje je objavio Hrvatski fond za privatizaciju (Hoteli Makarska d.d. i Sunčani Hvar d.d.).

Cjelokupni proces privatizacije i dalje, unatoč sve izraženijem interesu investitora, opterećuju naslijeđeni problemi, a prije svega prezaduženost društava i neriješeni imovinsko-pravni odnosi. Jedan dio društava, na inicijativu Ministarstva turizma, prodajom dijela objekata koji ne čine jezgru njihova poslovanja, omogućuje kupnju manjim investitorima, što je imalo pozitivne učinke zbog pojave konkurencije u destinaciji, a društva su poboljšala svoju likvidnost i rasteretila se dijela viška zaposlenih.

2.2. Restrukturiranje hotelsko-turističkih društava

Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 11. listopada 2001. godine donijela je Odluku o davanju državnog jamstva za reprogram kredita za koja su ranije izdana državna jamstva u korist Hrvatske banke za obnovu i razvitak i poslovnih banaka, a po zaduženju hotelsko-turističkih društava s učešćem državnog portfelja u temeljnom kapitalu iznad 25% vrijednosti temeljnog kapitala.

Temeljem ovlaštenja iz citirane Odluke, Ministarstvo financija i Ministarstvo turizma dogovorili su s Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak i poslovnim bankama povoljnije uvjete reprograma kredita, s ciljem stabilizacije poslovanja i boljeg servisiranja obveza od strane korisnika kredita, te izbjegavanja opterećenja državnog proračuna.

Sukladno navedenoj Odluci, kao i posebnim Odlukama Vlade Republike Hrvatske kojima je odobreno reprogramiranje kredita osiguranih državnim jamstvom, a temeljem zahtjeva korisnika kredita, do danas je Ministarstvo financija izdalo 48 državnih jamstava u ukupnom iznosu od 951.838.777 kn (za korisnike kredita hotelsko-turistička društva i Javnu ustanovu Nacionalni park Plitvička jezera), dok je još u tijeku postupak izdavanja jamstava u iznosu od oko 250 mln. kn.

S obzirom na izraženi problem kreditne nesposobnosti, te postojeće hipotekarne opterećenosti imovine pojedinih hotelsko-turističkih društava, Ministarstvo turizma je s Hrvatskom poštanskom bankom d.d. Zagreb postiglo dogovor o kratkoročnom kreditiranju pripreme turističke sezone, uz osiguranje kredita ustupanjem deviznog priljeva korisnika kredita, temeljem zaključenih dodataka alotmanskih ugovora sa stranim touroperatorima. Za tu namjenu Hrvatska poštanska banka d.d. odobrila je kredite u iznosu od 4.253.834,49 EUR.

No, za tekuću pripremu sezone i uređenje objekata većina hotelsko-turističkih društava koristila je kredite svojih poslovnih banaka, a dijelom i svojih poslovnih partnera.

2.3. Kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva u turizmu.

Zajedno s Ministarstvom za obrt, malo i srednje poduzetništvo, te u suradnji s 18 poslovnih banaka pokrenut je Program razvoja turizma u malom gospodarstvu. Za ostvarivanje ovog Programa angažirana su sredstva za subvencioniranje kamate po kamatnoj stopi od 2% godišnje fiksno, svako Ministarstvo po 1%, tako da za poduzetnike kamata u konačnici iznosi 6%. Kroz Program je odobreno 447 kredita u ukupnom iznosu od 477 milijuna kn, a njegovom realizacijom očekuje se zapošljavanje preko tisuću radnika, od čega dvije trećine sezonski. Od navedenog, u razdoblju siječanj-rujan tekuće godine odobreno je 216 kredita u ukupnom iznosu od 321,9 milijuna kuna, uz očekivano zapošljavanje 560 radnika od kojih 2/3 sezonski. Odobrenim kreditima izgrađeno je, odnosno obnovljeno:

- 21 hotel
- 11 pansiona
- 309 apartmana
- 197 soba
- 16 restorana
- 3 kampa
- 3 športska centra

Nabavljeno je 60 plovila (pretežito jedrilica za charter).

Pored toga Vlada Republike Hrvatske usvojila je novi Program nazvan «Poticaj za uspjeh» namijenjen izgradnji manjih smještajnih objekata (najmanje s 3* veličine do 25 soba ili 15 turističkih apartmana ili 50 smještajnih jedinica u kampu). Za korisnike programa predviđene su bespovratne potpore (za osnivanje obrta, troškove zdravstvenog i mirovinskog osiguranja u prve dvije godine rada, te samozapošljavanje zaposlenih koji su višak u hotelskim tvrtkama), te povoljni subvencionirani krediti (fiksna kamata 1-5% u prvoj polovini roka otplate, a u drugoj polovini roka otplate subvencija kamate u visini 2%, grace period do dvije godine, rokovi otplate 5-15 godina). Dodatna subvencija kamate od 1% predviđena je za objekte na područjima posebne državne skrbi i otocima I skupine, te 0,5% za izgradnju dodatnih sadržaja (bazeni, saune i sl.). Provedba ovog programa počinje krajem listopada 2002. godine.

2.4. Uređenje hotelskih i drugih objekata za komercijalnu funkciju

Odlukama Vlade Republike Hrvatske od 11. listopada 2001. g. i 7. ožujka 2002. godine, određene nekretnine u vlasništvu Republike Hrvatske kojima je do sada upravljalo Ministarstvo obrane, a koje se mogu koristiti u turističke svrhe, prenijete su (zajedno s opremom i inventarom) u vlasništvo Hrvatskog fonda za privatizaciju.

HFP osnovao je trgovačko društvo Club Adriatic d.o.o. s osnovnom zadaćom upravljanja navedenim objektima (koje unosi kao ulog u društvo) do trenutka privatizacije.

U svrhu provedbe spomenutih Odluka Vlade Republike Hrvatske, dana 1. lipnja 2002. godine zaključen je Sporazum o preuzimanju radnika i nekretnina, čiji su potpisnici Ministarstvo obrane, Hrvatski fond za privatizaciju i Sindikat vojnih službenika i namještenika.

Nakon preuzimanja objekata (osim Kupara) konstatirano je da su za komercijalnu upotrebu spremna 4 hotela sa dependansama i bungalovima (ukupno 3070 kreveta), te 5 kampova s ukupno 2100 parcela, dok dva objekta (Hotel Krvavica i dependansa Eden u Crikvenici) zbog višegodišnjeg nekorištenja nisu mogli biti stavljeni u funkciju.

Prema podacima društva Adriatic Club d.o.o., u navedenim objektima koji su bili u funkciji, u razdoblju od 1. lipnja do 30. rujna 2002. god. ostvareno je ukupno 381.401 noćenje (82.419 u hotelima, te 298.982 u kampovima). Ostvarene rezultate potrebno je sagledati u kontekstu stanja objekata (koji su i nekategorizirani), kao i kasnog početka komercijalne aktivnosti s obzirom na datum preuzimanja objekata.

2.5. Rekategorizacija

Donesen je novi Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji smještajnih objekata iz skupine hoteli koji je u primjeni od 10. svibnja 2002. godine. Pravilnikom je propisana:

- obvezna kategorizacija svih objekata iz skupine hoteli
 - uvedene su nove vrste objekata «turističko naselje» (umjesto hotelskog, hotelsko-apartmanskog i apartmanskog naselja), turistički apartmani (umjesto apartmani) i guest house
 - oznaka za kategorizirane objekte hotel, aparthotel, turističko naselje i turistički apartmani su zvjezdice (2 do 5), s time da se objekti s 1* moraju uskladiti u roku od tri godine
 - oznaka za pansion i guest house su *standard* i *comfort*
 - obvezna «rekategorizacija» svake dvije godine s mogućnošću gubitka kategorije i vrste
- 9 -
- neobvezna kategorizacija za objekte sa specijaliziranom ponudom za pojedine segmente potrošača (16 posebnih oznaka)
 - neobvezna kategorizacija posebne kvalitete (oznaka Q) za objekte svih kategorija koji pružaju više standarde i kvalitetu od propisanih
 - postupak svih kategorizacija svih objekata iz skupine hoteli je u nadležnosti Ministarstva turizma
 - mogućnost zadržavanja postojeće kategorije kompenzacijom kritičnih elemenata
 - prilagođavanje postojećih objekata novim standardima u roku tri godine.

Do sada su komisije Ministarstva turizma (u kojima sudjeluje i po jedan predstavnik Ureda državne uprave u Županijama) izvršile 156 očevida objekata iz skupine hoteli. Zahvaljujući ulaganjima tvrtki, ali i novom Pravilniku do sada je 25 objekata iz skupine hoteli dobilo višu kategoriju od ranije, dok je 65 objekata u postupku dobivanja više kategorije. Dobivanje veće kategorije omogućiti će tvrtkama bolju poziciju na tržištu u sezoni 2003.

	Standard	Komfor	2*	3*	4*	5*	UKUPNO
Broj objekata iz skupine hoteli koji su dobili višu kategoriju	2	-	3	17	3	-	25
Broj objekata iz skupine hoteli koji su u postupku dobivanja nove kategorije	2	-	11	34	16	2	65
UKUPNO	4	-	14	51	19	2	90

Izvor: Ministarstvo turizma

Iz navedenih podataka proizlazi da tvrtke, svjesne tržišnih promjena i zahtjeva gostiju ulažu u povećanje kvalitete i veće standarde, tako da će Hrvatska već za 2003. godinu imati za oko 25% više objekata s 3, 4 i 5 zvjezdica nego što je imala u ovoj godini.

2.6. Promocija hrvatskog turizma i pripreme u sustavu turističkih zajednica

Promocija hrvatskog turizma na nacionalnoj razini odvijala se prema Programu rada Hrvatske turističke zajednice za 2002. godinu, a najvažnije realizirane aktivnosti su:

- hrvatski turizam je vrlo uspješno predstavljen na 66 od 77 planiranih turističkih sajmova, na kojima je za Hrvatsku iskazan izuzetan interes kako poslovnih partnera, tako i široke publike.
- realizirani su programi studijskih putovanja za 746 turističkih novinara iz 26 zemalja i 2077 predstavnika putničkih agencija iz 22 zemlje.
- ministrica turizma i njezin zamjenik održali su 18 press konferencija u inozemstvu
- ministrica turizma je dala 12 intervjuja za najuglednije svjetske pisane i elektronske medije
- ministrica turizma je održala 10 posebnih prezentacija stranim ulagačima o mogućnostima hrvatskog turizma
- Provedena je ekološko-edukativna akcija "Više cvijeća, manje smeća" kao dio projekta VOLIM HRVATSKU. U akciji kojoj je cilj mobilizacija svih subjekata za očuvanje, unapređenje i zaštitu okoliša, podizanje kvalitete ponude, te uređenje turističkih mjesta bile su uključene turističke zajednice na svim razinama uz sudjelovanje škola, poduzeća i lokalnog stanovništva. U sklopu ove akcije proveden je izbor najuređenijih gradova, općina i mjesta u primorskom dijelu Hrvatske PLAVI CVIJET 2002.
- Županijske i turističke zajednice općina i gradova bile su inicijator ili organizator brojnih zabavnih, sportskih, kulturnih i drugih manifestacija.
- Tiskana su nova izdanja brošura: 1. "Čudesna prirodna baština Hrvatske" na 4 jezika u nakladi od 100.000 primjeraka; 2. "Hrvatske marine" na 4 jezika u nakladi od 100.000 primjeraka; 3. "Lov" - brošura o lovnom turizmu na 3 jezika u nakladi od 50.000 primjeraka; 4. "Naturizam" na 4 jezika u nakladi od 50.000 primjeraka.
- tiskan je informativni letak sa svim temeljnim općim turističkim informacijama na 11 jezika u 2 izdanja (1,5 milijuna primjeraka), koji se besplatno dijelio stranim turistima, u predstavništvima, na granicama i na svim mjestima boravka turista.
- u 2002. godini izvršeni su dotisci različitih brošura u nakladi od 720.000 primjeraka.
- Internet prezentacija turističke ponude Hrvatske koja inicijalno sadrži podatke o 600 destinacija/ turističkih mjesta s multimedijalnim sadržajima: fotogalerijom s preko 3.500 fotografija, 150 filmova te izgovorima imena destinacija na hrvatskom jeziku nadopunjena je s ukupnom ponudom smještajnih kapaciteta: hotela, kampova, privatnog smještaja putem putničkih agencija; informacijama o kulturnim, sportskim i ostalim događanjima, selektivnim oblicima turizma (nautički, lovni, naturizam, kongresni, i dr.), gastronomiji, kulturi, povijesti, atrakcijama i posebnim specifičnostima pojedine destinacije. Pored toga mogu se dobiti informacije o vremenskoj prognozi, temperaturi mora, kretanju tečajeva, audio zapisi o stanju u prometu, a na Internet stranicama se izravno mogu naručivati i brošure o Hrvatskoj. Stranice HTZ-a su dostupne na hrvatskom,

engleskom i njemačkom jeziku, dok su stranice predstavništava HTZ-a dostupne na češkom, francuskom, mađarskom, talijanskom, flamanskom, poljskom, švedskom i slovačkom jeziku, a pretraživanje je jednostavno i moguće po svim obilježjima. Tijekom godine dana broj posjeta na adresi www.croatia.hr dosegao je 1.500.000 i postoji stalan pozitivan trend rasta broja posjeta te se posjećenost u pojedinim danima bliži broju od 10.000 posjeta dnevno.

- samostalno ili s putničkim agencijama i touroperatorima provedeno je oglašavanje u tiskanim, elektronskim i drugim medijima na tržištu Njemačke, Velike Britanije, Francuske, Belgije, Nizozemske, Italije, Skandinavskih zemalja, Slovenije, Švicarske, Češke, Mađarske, Poljske, SAD-a, Izraela, Austrije, Slovačke i Rusije.
- na najvažnijim emitivnim turističkim tržištima angažirane su ugledne PR agencije: Coppers & Partners iz Belgije, Marketeer iz Velike Britanije i Wilde & Partner iz Njemačke.
- Na najfrekventnijim graničnim prijelazima (Bregana, Macelj i info punkt Đurmanec, Rupe, Pasjak, Brod na Kupu, Kaštel, Plovanija, Požane, Goričan, Mursko Središće, Stara Gradiška, Slavonski Šamac i Donji Miholjac) od 15. lipnja do 15. rujna organiziran je Welcome service za goste koji su cestovnim putem posjetili Hrvatsku.
- registrirano je Predstavništvo HTZ-a u Sloveniji koje će otpočeti s radom krajem godine. Krajem godine reaktivirat će se Predstavništvo u Nizozemskoj, te ćemo istu završiti sa ukupno 15 predstavništava i dvije ispostave.
- Usvojen je Strateški marketinški plan hrvatskog turizma koji je po narudžbi Hrvatske turističke zajednice izradio međunarodni konzorcij uz koordinaciju španjolske konzultantske tvrtke THR.
- iz Državnog proračuna za sufinanciranje programa promocije Hrvatskoj turističkoj zajednici od planiranih 45 milijuna kuna do sada je doznačeno 43,7 milijuna kuna, što je pridonijelo pravovremenom izvršavanju programskih aktivnosti.
- u okviru svoje nadležnosti i djelatnosti u promociju turizma aktivno su bili uključeni Ministarstvo turizma, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo za europske integracije, Ministarstvo kulture i Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja.

2.7. Program razvitka golfa kao elementa razvojne strategije hrvatskog turizma

U proteklom periodu usvojeni su prostorni planovi županija pa se može smatrati da je ispunjen nužan uvjet definiranja plansko-prostornih mogućnosti i potencijalnih golf lokaliteta na cjelokupnom području Republike Hrvatske. Ove nužne urbanističke aktivnosti popraćene su pojačanim ulagačkim interesom, ali uglavnom do informativne razine.

Na pojedinim lokalitetima izvršene su i operativne aktivnosti, ali se nisu razvile dalje od lokacijske dozvole.

Razloge za takvo stanje treba tražiti prije svega u:

- složenom imovinsko-pravnom stanju i heterogenim interesima na zemljištu na kojem se program «Golfa» treba ostvariti
- složenom i dugotrajnom postupku ocjene studije utjecaja na okoliš i ishoda lokacijske dozvole
- dugotrajnom i skupom postupku koji prethodi natječaju za dodjelu koncesije. Taj postupak, prema postavljenom modelu, treba provesti netko od zainteresiranih ulagača a da pri tome nije jasno da li će uspjeti na natječaju.
- Poteškoće i sporost oko prijenosa zemljišta na Hrvatski fond za privatizaciju i Ured za upravljanje državnom imovinom

U tom svjetlu treba smatrati uspjehom što će ovih dana biti izdana lokacijska dozvola za lokaciju Marlera , Općina Ližnjan koji time postaje izgledan projekt za realizaciju.

Zaustavljene su aktivnosti oko ocjena studija utjecaja na okoliš za lokacije Crveni Vrh kod Umaga , Prašćarija kod Novigrada i Zelena laguna kod Poreča.

Golf Country Club (blato) kod Zagreba ne napreduje očekivanim tempom radi problema sa vodozaštitnim područjem.

Veliki interes međunarodnih tvrtki izražava se za ostvarenje golfa u području Dubrovnika, te za obnovu golf igrališta na Velikom Brijunu i izgradnju novog.

Na razini idejnih rješenja potrebno je napomenuti inicijative za golf terene na Braču, Hvaru, Lošinj, Rijeci-Grobnik.

Zaključno se može smatrati da će uskoro uslijediti izgradnja na nekom od navedenih lokaliteta, a najbliže realizaciji je Marlera u općini Ližnjan. U tom pravcu započete su određene aktivnosti za ubrzanje procesa uvođenja golfa.

2.8. Zakonodavna aktivnost

➤ Paket zakona kojima se uređuju turističke zajednice Vlada Republike Hrvatske je uputila Hrvatskom saboru koji je nakon rasprave donio slijedeće zaključke :

- da je o Prijedlozima zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma i Zakona o boravišnoj pristojbi provedena prethodna rasprava, s time da se primjedbe, prijedlozi i mišljenja upute predlagatelju radi pripreme Konačnih prijedloga zakona;
- Vlada RH je obvezana da, umjesto izmjena i dopuna, uz Prijedloge navedenih zakona dostavi novi i cjeloviti Prijedlog zakona o članarinama u turističkim zajednicama.

Novi tekstovi Nacrta prijedloga zakona dostavljeni su na mišljenje tijelima državne uprave, te će po obradi mišljenja, tijekom listopada 2002., biti upućeni Vladi RH.

- tekst Nacrta prijedloga zakona o ugostiteljskoj upućen je na mišljenje uredima državne uprave zaduženim za poslove turizma, te će se nakon obrade zaprimljenih mišljenja uputiti ministarstvima, čime će se pokrenuti postupak predlaganja i donošenja Zakona
- prikupljenja su mišljenja o potrebnim promjenama u Zakonu o turističkoj djelatnosti, te će se tijekom listopada pristupiti izradi teksta Nacrta prijedloga zakona o turističkoj djelatnosti
- u suradnji s Ministarstvom zdravstva izrađena je Znanstveno-stručna podloga za izradu propisa o zdravstvenom turizmu, te će se tijekom listopada pristupiti izradi teksta Nacrta prijedloga zakona o zdravstvenom turizmu.

3. INSPEKCIJSKI NADZOR

- u razdoblju 15. lipnja do 15. rujna gospodarski inspektori Državnog inspektorata obavili su ukupno 23.482 inspekcijskih nadzora iz područja ugostiteljstva, turizma i boravišne pristojbe. Kod pravnih osoba i obrtnika obavljeno je 5.051, a kod domaćinstava (sobe, apartmani, kuće za odmor i kampovi) 18.431 nadzora.

Zbog raznih nepravilnosti u radu poduzetnika podnijeto je 4.937 zahtjeva prekršajnom sudu, te 3.618 za građane. Doneseno je 640 upravnih rješenja o zabrani rada (298 u ugostiteljstvu i 342 za građane) i 312 upravnih rješenja za otklanjanje nepravilnosti. Naplaćeno je 769 kazni u iznosu od 1,484 mln kn.

- sanitarna inspekcija je obavila 5213 pregleda u hotelskim, ugostiteljskim i dr. objektima. O uklanjanju nedostataka i zabrani doneseno je 1645 rješenja. Naplaćeno je 757 kazni na licu mjesta i podnijeto 936 prijava za prekršaj
- sanitarni i gospodarski inspektori su organizirali kontrolu ilegalne prodaje namirnica na cestama kroz Liku i Gorski Kotar.
- Građevinska inspekcija izvršila je na priobalnom području 488 pregleda a utvrđeno je 159 bespravnih gradnji.
- Tijekom svibnja i lipnja inspektori zaštite okoliša u svim područnim jedinicama koje pokrivaju turistička središta i turističke prometnice izvršili su nadzor i naredili uklanjanje odloženog otpada.

4. OSTALE AKTIVNOSTI

- iz četiri hotela iseljeno je 199 prognanika
- donesen je Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu koji bi trebao potaknuti veću i konkurentniju proizvodnju domaćih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, te ekološku proizvodnju hrane
- donesen je Pravilnik o deklaraciji ekoloških proizvoda čime će oni postati prepoznatljivi potrošačima
- odobren je uvoz određenih količina poljoprivrednih proizvoda po preferencijalnoj carini, s time da se pri dodjeli kvota vodilo računa o tvrtkama koje imaju sjedište na priobalju
- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva je bilo organizator ili sudionik sedam okrughih stolova o ekološkoj poljoprivredi
- izgrađene su veletržnice svježeg voća i povrća u Benkovcu i Splitu
- Ministarstvo turizma, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Ministarstvo gospodarstva i Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo dogovorili su izradu projekta «Hrvatski proizvodi za hrvatsko hotelijerstvo» kojim bi se trebale utvrditi mogućnosti domaće industrijske i poljoprivredne proizvodnje za potrebe turizma
- doneseni su prostorni planovi svih županija
- u proceduru je upućen Zakon o prostornom uređenju kojim se predlaže objedinjavanje dva upravna postupka za dobivanje građevne dozvole u jedan
- Ministarstvo kulture je na web stranici objavilo kalendar kulturnih događanja koji se redovito ažurira
- Ministarstvo kulture je sufinanciralo izdavanje knjige «Kultura: pokretačka snaga gradskog turizma» na engleskom jeziku
- Ministarstvo kulture je financijski poduprlo održavanje velikih kulturnih manifestacija (Dubrovačke ljetne igre, Splitsko ljeto, Filmski festivali u Puli i Motovonu, kao i niz drugih regionalnih manifestacija)
- Ministarstvo kulture je organiziralo više seminara i konferencija na temu povezivanja kulturne baštine i turizma
- U organizaciji Ministarstva zdravstva i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu organizirano je sedam edukacijskih tečajeva iz hitne medicine kojima je prisustvovalo 165 liječnika primarne zdravstvene zaštite koji rade na otocima i u priobalju, te edukacija helikopterskih posada hitne medicinske pomoći MORH-a
- Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja je financijski poduprlo ostvarivanje programa dodjele plavih zastava za plaže i marine u Hrvatskoj
- Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja je ulaganjima u turističku infrastrukturu NP «Plitvička jezera», «Brijuni» i «Krka» doprinijelo poboljšanju njihove ponude.

5. PRIPREME U HOTELSKIM I DR. TVRTKAMA

Promatrano u cjelini za hotelske i dr. tvrtke 2001. godine je bila upješana poslovna godina.

Rezultati turističke 2001. godine

Ukupni dolasci Turista	Ukupna noćenja	Br. plovila u marinama	Ukupni prihod	Ukupni rashod	Dobit prije Oporezivanja	Gubitak prije oporezivanja	Obračunati PDV	Razlika PDV-a
110,1	110,8	124,7	121,4	116,2	144,3	85,4	89,1	44,5

Izvor: Državni zavod za statistiku i FINA (podaci za poduzetnike – pravne osobe)

Zahvaljujući prije svega porastu fizičkog prometa, ali i povećanju cijena uglavnom temeljenom na poboljšanju kvalitete ponude turističke tvrtke (iz djelatnosti hoteli, restorani, kampovi, putničke agencije, marine) ostvarile su u 2001. godini vrlo dobre financijske rezultate, a najvažniji su:

- rast ukupnog prihoda 10,3 postotnih poena brži od rasta fizičkog prometa
- rast rashoda za 5,2 postotna poena sporiji od rasta prihoda
- rast dobiti 44,3%
- smanjenje gubitaka 15,6%
- smanjenje obračunatog PDV-a 10,9%
- smanjenje plaćenog PDV-a 55,5%
- rast zaposlenosti (na bazi sata rada) 4,3%.

To je omogućilo hotelskim i dr. tvrtkama kvalitetnije pripreme za sezonu 2002. godine, posebice u segmentu pripreme i uređenja objekata, te dodatnih sadržaja (izgradnja bazena i sl.). Procjenjuje se da je u izgradnju i uređenje smještajnih objekata i dodatnih sadržaja u ovoj godini ukupno uloženo oko 150 mln EUR-a što je omogućilo bolje pozicioniranje pojedinih tvrtki na tržištu, porast cijena i postupnu promjenu strukture gostiju. Porast cijena koji je bio temeljen na podizanju kvalitete smještajne i dr. ponude tržište je prihvatilo, dok su neke tvrtke koje su povisile cijene bez poboljšanja kvalitete ponude bile prisiljene na sniženja cijena, što je moralo rezultirati slabijim rezultatima od očekivanih.

III. OSTVARENI REZULTATI TURISTIČKE 2002.

1. UGOSTITELJSTVO

1.1. Broj poslovnih jedinica

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u II kvartalu 2002. godine Hrvatska je raspolagala sa znatno većim brojem ugostiteljskih objekata nego u istom razdoblju prošle godine.

VRSTA OBJEKTA	BROJ POSLOVNIH JEDINICA				
	1990	II kvartal		Indeks 2002/1990.	II kvartal 2002/2001.
		2001.	2002.		
Restorani	1078	1068	1346	125	126
Kavane, bistroi, Biffei, barovi i dr.	11689	11560	13383	114	116
UKUPNO	12767	12628	14729	115	117

Izvor: Državni zavod za statistiku

Napomena: za 1990. godinu podaci su iskazani na godišnjoj razini zbog različite dinamike iskazivanja prometa.

U drugom kvartalu ove godine Hrvatska je imala ukupno 14729 komercijalnih ugostiteljskih objekata što je oko 2100 objekata ili 17% više nego u istom razdoblju prošle godine i 15% više nego 1990. godine. U strukturi objekata restorani sudjeluju sa svega oko 9%, dok ostali ugostiteljski objekti čine čak 91% ukupne ponude. Obrtnici posluju s 12836 ili oko 87% svih ugostiteljskih objekata, a trgovačka društva s 1893 ili 13% objekata.

VRSTA OBJEKTA	OBRTNICI					TRGOVAČKA DRUŠTVA				
	1990.	II kvartal		Indeks		1990.	II kvartal		Indeks	
		2001.	2002.	2002/01.	2002/90.		2001.	2002.	2002/01.	2002/90.
Restorani	499	769	1019	133	204	579	299	327	109	56
Kavane, bistroi, gostione i dr.	9275	10249	11817	115	121	2414	1311	1566	119	65
UKUPNO	9774	11018	12836	117	131	2993	1610	1893	118	63

Izvor: Državni zavod za statistiku

U odnosu na 1990. godinu broj ugostiteljskih objekata u kojima posluju trgovačka društva u II kvartalu ove godine smanjen je za 37%, dok je broj objekata obrtnika povećan za 3062 ili čak 31%. Pri tom je broj restorana kojima posluju obrtnici udvostručen, dok je broj ostalih objekata povećan 21%. Među njima je velik broj objekata koji ugostiteljske usluge pružaju «ambulantno» to znači na jednostavan način, uz minimalne uvjete i niske standarde, a praktički uz iste cijene koje imaju čvrsti objekti, čime nelojalno konkuriraju kvalitetnijim ugostiteljskim objektima. Promatrano u cjelini ugostiteljska ponuda ni asortimanom niti cijenama još uvijek nije dovoljno prilagođena postojećoj strukturi gostiju što je u uvjetima visokog porasta broja objekata temeljeni razlog što neki ugostitelji nisu zadovoljni ostvarenim rezultatima. Unatoč velikom broju objekata u ovom segmentu još uvijek nije došlo do potrebne selekcije i diferencijacije, a kratkoročni interesi i želja za brzom zaradom kod dijela ugostitelja imaju prioritet nad kvalitetom. To je i jedan od razloga što turisti našu izvanpansionsku ponudu ocjenjuju preskupom u odnosu na kvalitetu koja se nudi.

1.2. Promet u ugostiteljstvu

VRSTA OBJEKTA	PROMET I-VI 2002. u 000 kn			INDEKS I-VI 02. / I-VI 01.		
	Obrtnici	Trgovačka društva	Ukupno	Obrtnici	Trgovačka društva	Ukupno
Smještajni objekti	23.747	1.765.410	1.789.157	74	112	112
Restorani	176.231	225.468	401.699	114	119	117
Kavane, bistroi, biffei, barovi, i dr.	1.254.860	599.367	1.854.227	115	112	114
UKUPNO	1.454.838	2.590.245	4.045.083	114	113	113

Izvor: Državni zavod za statistiku

U prvih šest mjeseci ove godine ukupni promet u ugostiteljstvu iznosio je 4,05 mlrd kn (uključivo i PDV) što je 13% više nego u istom razdoblju prošle godine. Rast prometa obrtnika iznosio je 14%, a trgovačkih društava 13%. Najbrži rast prometa ostvarili su restorani (17%), a najniži smještajni objekti (12%).

U strukturi prometa najveći udjel imaju ostali ugostiteljski objekti (kavane, bistroi, barovi i dr.) u kojima je ostvareno oko 46% ukupnog polugodišnjeg prometa. Kod obrtnika u ovim objektima u prvih šest mjeseci ove godine ostvareno preko 86% ukupnog prometa, dok su kod trgovačkih društava najveći promet imali smještajni objekti (oko 68% ukupnog).

Rastu prometa svakako je pridonijelo povećanje broja poslovnih objekata, ali je on djelomično i rezultat rasta cijena što pokazuju slijedeći podaci

Indeksi cijena ugostiteljskih usluga

	VIII 2002	I-VIII 2002	VIII 2002	I-VIII 2002
	ø 2001	ø 2001	VIII 2001	I-VIII 2001
Ukupno	106,5	103,5	103,3	103,9
Hrana	103,8	103,1	102,8	103,8
Alkoholna pića	102,0	101,9	101,0	102,4
Bezalkoholna pića	102,5	102,0	101,5	102,5
Noćenja	110,2	104,5	104,5	104,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

U odnosu na prosjek prošle godine u razdoblju I-VIII 2002. godine cijene ugostiteljskih usluga povećane su ukupno 3,5%. Na takav rast najviše su utjecale cijene smještaja koje su povećane 4,5%, dok su hrana i piće imali sporiji rast. Nešto viši rast cijena zabilježen je u kolovozu kada je iznosio 6,5% u odnosu na prosjek 2001. godine. To je povećanje najizraženije kod cijene noćenja (rast 10,2%), što je posljedica činjenice da Hrvatska u špici sezone ima manjak kapaciteta što daje mogućnost za određeni rast cijena.

1.3. Zaposlenost u ugostiteljstvu

VRSTA OBJEKTA	BROJ ZAPOSLENIH I-VI 2002.			INDEKS I-VI 02. / I-VI 01.		
	Obrtnici	Trgovačka društva	Ukupno	Obrtnici	Trgovačka društva	Ukupno
Smještajni objekti	621	26.933	27.554	117	99	99
Restorani	4.583	3.548	8.131	119	117	118
Kavane, bistroi, biffei, barovi, i dr.	29.829	13.030	42.859	117	112	115
UKUPNO	35.033	43.511	78.544	117	104	109

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u ugostiteljstvu je u prvih šest mjeseci ove godine bilo 78.544 zaposlenih što je oko 6650 zaposlenih ili 9% više nego u istom razdoblju prošle godine. Pri tom je u trgovačkim društvima bilo 43,5 tisuća zaposlenih (rast 4%), a kod obrtnika 35.033 zaposlenih (rast 17%). Tako visoki rast zaposlenosti kod obrtnika rezultat je povećanja broja radnji za (17%), ali i povećanja prometa (14%). Time je turizam sigurno značajno pridonio ukupnom smanjivanju broja nezaposlenih, a taj je trend nastavljen i u srpnju i kolovozu. Međutim, u ugostiteljstvu je i nadalje prisutno zapošljavanje i rad na crno.

2. SMJEŠTAJNI KAPACITETI

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku Hrvatska je u ovoj godini raspolagala s oko 804,4 tisuće postelja u svim vrstama komercijalnih objekata. U odnosu na prošlu to je 11,3% više postelja, dok je u odnosu na 1990. godinu njihov ukupan broj još uvijek 6,5% manji.

VRSTA OBJEKTA	1990.	2001.	2002.	INDEX	
	Broj postelja	Broj postelja	Broj postelja	2002/1990	2002/2001
Hoteli i aparthoteli	140.476	95.428	103.964	74,0	108,9
Turistička naselja	58.201	54.407	71.967	123,7	132,3
Ostali osnovni objekti	6.789	15.236	5.611	82,7	36,8
Ukupno osnovni objekti	205.466	165.071	181.544	88,7	110,0
Kampovi	292.934	179.574	204.218	69,7	113,7
Privatne sobe i apartmani	264.092	306.306	324.373	122,8	105,9
Ostali komplemantarni	97.747	71.574	87.708	89,7	122,5
Ukupno komplementarni	654.773	557.454	616.299	94,1	110,6
Nekategorizirani objekti			6.508		
SVEUKUPNO	860.239	722.525	804.436	93,5	111,3

Izvor: Državni zavod za statistiku

U odnosu na prošlu godinu najveći porast broja postelja bilježe turistička naselja (32%), te kampovi (14%). U odnosu na predratno razdoblje rast kapaciteta bilježe turistička naselja (24%), te privatne sobe i apartmani (23%). Broj kreveta u hotelima i aparthotelima u ovoj je godini povećan za 8%.

Promatrano po strukturi najveći udjel u ukupnim smještajnim kapacitetima (čak 40,3%) imaju privatne sobe i apartmani, te kampovi 25,3%. Te su dvije vrste i prije rata imale najveći udjel u strukturi ukupnih kapaciteta (privatne sobe i apartmani 30,7%, a kampovi 34%). Istovremeno udjel kvalitetnih čvrstih objekata je smanjen (sa 23,9% na 22,6%), i to prije svega zbog smanjenja broja hotelskih kreveta za oko 36,6 tisuća ili 24%, (najveći broj odnosi se na područje grada Dubrovnika). S takvom strukturom kapaciteta, te s nedostatnom ostalom ponudom teško je u kratkom roku očekivati značajnije povećavanje turističkog prometa. Mogućnosti za njegovo povećanje nalaze se prije svega u kampovima i privatnim sobama i apartmanima čija je sezona relativno kratka, odnosno iskorištenost mala, ali su za to potrebna prije svega ulaganja u poboljšanje kvalitete (parcelizacija, te sanitarni čvorovi i dodatni sadržaji u kampovima, kao i promjena načina prodaje privatnih soba i apartmana).

3. TURISTIČKI PROMET

3.1. Kretanja na međunarodnom tržištu

Podaci IFTO-a pokazuju da su se predviđanja WTO-a o 10-20% smanjenju prometa u 2002. godini pokazala točnim. Osnovni razlog tome su posljedice terorističkih napada na SAD i strah od mogućih novih nestabilnosti, ali i sazrijevanje turističke ponude nekih destinacija koje više ne mogu u dovoljnoj mjeri udovoljiti zahtjevima sve izbirljivije turističke potražnje.

Receptivna tržišta	EMITIVNA TRŽIŠTA										
	BEL	DEN	FIN	FRA	GER	HOL	ITY	NOR	SLO	SWE	UK
Bugarska	+15	+20	+19		+	+10	+	+30		+30	+102
Cipar	-32	-10	-8		-	-29	-9	+		-25	-20
Fransucka	-2	-15	-13	+		-1	-2				+2
Grčka	-1	-5	-13	+	-	+2	-6	-7	+	-17	-4
Hrvatska	+9	+	+	+	+	+	+5	+	+	+	+32
Italija	+4	-10	-20		-	+7	-4			-20	-11
Izrael	-99		-51			-57	-85	-		-	-40
Maroko	-19	-	-	-	-	-9	-36	-		-	+1
Portugal	+4	-50	-12		-	-1	-23	=		-20	-10
Španjolska (uk.)	-4	-15	-1		-	-1	+2	-12	-	-25	-9
- Baleari	-14	-20	-7		-	-5	+2	-6		-26	-9
- Kanari	-9		-30		-	-1	-6	-25	-	-15	-12
Tunis	-27	-20	-10	-12		-33	-21	0		-30	-19
Turska	-6	+25	+13	+	+	+23	-25	+5		-5	-6
Velika Britanija	+24		-27			+15	+31				
UKUPNO	-5	-10	+9	-5	-15	+3	-9	-9	=	-25	-9

Izvor: IFTO

Navedeni podaci pokazuju da organizatori turističkih putovanja (tour operatori i putničke agencije) iz najvećih europskih emitivnih zemalja u ovoj godini bilježe smanjenje potražnje za većinu bližih turističkih odredišta, a pad se kreće od 5 – 25%. Najveći pad potražnje zabilježen je u Švedskoj (25%), Njemačkoj (15%), Danskoj (10%), te Velikoj Britaniji, Italiji i Norveškoj (po 9%). Najveći pad dolazaka bilježe Izrael, Cipar, Tunis i Maroko, te neka Španjolska odredišta, Hrvatska i Bugarska su jedine zemlje koje praktički sa svih tržišta bilježe porast dolazaka, dok Turska bilježi rast samo s dijela tržišta.

3.2. Granični promet stranih putnika

(ulaz stranih putnika u 000)

Vrsta prometa	I-VIII			Struktura %	
	2001.	2002.	Indeks	2001.	2002.
Cestovni	27.578	29.196	106	95,8	95,5
Željeznički	317	302	95	1,1	1,0
Pomorski	443	549	124	1,5	1,8
Zračni	461	528	115	1,6	1,7
UKUPNO	28.799	30.575	106	100,0	100,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u prvih osam mjeseci ove godine u Hrvatsku je ušlo 30,6 mln stranih putnika ili 6% više nego u istom razdoblju prošle godine. Promatrano po vrstama prijevoza u ovoj godini najveće povećanje dolazaka bilježe putnici koji su koristili pomorski prijevoz (24%) i zračni prijevoz (15%), dok je broj stranih putnika koji su koristili željeznički promet smanjen 5%. Kao i prethodne godine preko 95% putnika u Hrvatsku došlo je cestovnim prijevozom.

3.3. Ukupna turistička kretanja u Hrvatskoj

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u razdoblju I-IX ove godine ostvaren je slijedeći turistički promet:

	TURISTI I-IX 2002.			NOĆENJA I-IX 2002.		
	Broj u 000	Indeks		Broj u 000	Indeks	
		02/01.	02/90.		02/01.	02/90.
Domaći	1131	104	38	4434	98	26
Strani	6626	106	142	38573	103	119
UKUPNO	7757	106	101	43008	103	87

Izvor: Državni zavod za statistiku

Napomena: u domaćem turističkom prometu za 1990. godinu iskazani su podaci za sve republike bivše SFRJ, dok su u 2002. godini oni iskazani u stranom turističkom prometu

Hrvatsku je u prvih devet mjeseci ove godine posjetilo 7,8 mln turista što je 6% više nego prošle i 1% više nego 1990. godine. Dolasci domaćih turista u promatranom su razdoblju povećani 4%, a stranih 6%. Ukupan broj ostvarenih noćenja iznosi 43,0 mln što je 3% više nego prošle godine i 13% manje nego predratne 1990. godine.

Broj noćenja domaćih turista u razdoblju I-IX ove, u odnosu na isto razdoblje prošle godine, smanjen je 2%, dok je stranih povećan 3%. Razlog sporijem rastu broja noćenja u odnosu na dolaske su lošije vremenske prilike u Hrvatskoj i poplave u nekim zemljama centralne Europe koje su utjecale na skraćivanje boravka, posebice u kampovima, te općenito tendencija povećanja broja kraćih putovanja.

Međutim, kao i prethodnih godina određeni dio prometa, posebice kod građana iznajmljivača soba i apartmana ostao je neregistriran. S obzirom na značajnu razliku u povećanju broja dolazaka i broja noćenja, očito je da su pojačane inspekcijske kontrole bile učinkovite u prijavljivanju gostiju, ali ne i ukupno ostvarenog prometa.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku Hrvatsku je u prvih devet mjeseci ove godine posjetilo 307 stranih brodova na kružnim putovanjima s ukupno 225.784 putnika (prosječno 735 putnika po brodu). Ovi su putnici u prosjeku boravili u Hrvatskoj 2 dana. Čak 99,5% svih uplovljenja bilo je na području Županije Dubrovačko-neretvanske.

3.4. Turistički promet po mjesecima

MJESEC	TURISTI I-IX		NOĆENJA I-IX	
	Broj u 000	Indeks 02/01.	Broj u 000	Indeks 02/01.
I	90,3	101,2	238,5	92,8
II	108,6	112,6	274,3	108,2
III	193,6	139,9	522,8	147,9
I-III	392,5	121,1	1.035,6	119,9
IV	344,2	87,4	1.021,0	84,1
V	713,5	132,0	2.892,0	140,1
VI	1.140,5	96,7	5.602,5	96,2
I-VI	2.590,8	106,3	10.551,0	105,9
VII	2.010,2	102,9	13.256,7	100,5
VIII	2.313,2	109,4	14.612,7	102,6
VII i VIII	4.323,4	106,3	27.869,4	101,6
IX	843,2	101,7	4.587,4	101,5
UKUPNO	7.757,4	105,8	43.007,9	102,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

Promatrano po dinamici turistički je promet imao brži rast u predsezoni (6,3% u broju odlazaka i 5,9% u broju noćenja) nego u glavnoj sezoni (6,3% u broju dolazaka i 1,6% u broju noćenja i rujnu). To znači da je prije svega zahvaljujući subvencijama za organizirani turistički promet došlo do daljeg proširenja sezone.

3.5. Turistički promet po načinu dolaska

	TURISTI I-IX 2002.		NOĆENJA I-IX 2002.		STRUKTURA NOĆENJA I-IX U %	
	Broj u 000	Indeks 02/01.	Broj u 000	Indeks 02/01.	2001.	2002.
INDIVIDUALNI	5085	109	25.222	106	56,7	58,6
• strani	4331	109	22.420	107	50,0	52,1
• domaći	755	105	2802	101	6,7	6,5
ORGANIZIRANI	2672	101	17.786	98	43,3	41,4
• strani	2296	101	16.154	98	39,2	37,6
• domaći	376	102	1632	94	4,1	3,8

Izvor: Državni zavod za statistiku

Za razliku od prethodnih godina, u prvih devet mjeseci ove godine individualni turistički promet imao je znatno brži rast od organiziranog. Razlozi tome su prije svega rast cijena smještajnih usluga i ukidanje subvencija za organizirani turistički promet u glavnoj sezoni, što je utjecalo na rast cijena paket aranžmana za strana tržišta (a time i umanjenja njihove konkurentnosti) u situaciji kad su ostale konkurentne zemlje snižavale cijene i provodile dodatne akcije. S druge strane domaće agencije su dobile manje kreveta, što je uz rast cijena bio razlog smanjenju broja domaćih noćenja u organiziranom turističkom prometu.

3.6. Turistički promet po zemljama podrijetla

	Turisti I-IX 2002.			Noćenja I-IX 2002.			Struktura noćenja u %	Prosječni broj noćenja po dolasku
	Broj u 000	Indeks		Broj u 000	Indeks			
		02/01.	02/90.		02/01.	02/90.		
Njemačka	1399	114	101	10.320	111	89	26,8	7,4
Slovenija	847	99	-	4933	98	-	12,8	5,8
Italija	1050	104	108	4773	103	92	12,4	4,5
Češka	692	94	-	4537	92	-	11,8	6,6
Austrija	652	101	162	3431	98	120	8,9	5,3
Poljska	353	91	961	2172	87	962	5,6	6,1
Mađarska	311	114	442	1717	112	348	4,5	5,5
Slovačka	189	94	-	1217	92	-	3,2	6,5
Nizozemska	141	118	50	1182	113	50	3,1	8,4
BiH	159	102	-	751	98	-	1,9	4,7
OSTALI	834	130	55	3540	124	37	9,2	4,2
UKUPNO STRANI	6626	106	142	38.573	103	119	100,0	5,8

Izvor: Državni zavod za statistiku

Napomena: Za Češku i Slovačku za 1990. godinu ne postoje relevantni podaci, jer one nisu bile samostalne države. Slovenija i BiH bile su dio domaćeg tržišta. U odnosu na 1990. broj turista iz Slovenije je veći 22%, a broj noćenja je manji 6%. Što se tiče BiH u prvih devet mjeseci ove godine u odnosu na isto razdoblje 1990. godine broj turista je manji za čak 67%, a broj noćenja za 73%.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku naši najbrojniji gosti u prvih devet mjeseci bili su Nijemci s 1,4 mln dolazaka ili čak 14% više nego u istom razdoblju prošle godine. Broj njemačkih turista čak je za 1% premašio razinu iz predratne 1990. godine. Po broju turističkih dolazaka slijede Talijani čiji je broj u prvih devet mjeseci povećan 4%, a u odnosu na isto razdoblje 1990. to povećanje iznosi čak 8%. Na trećem su mjestu Slovenci čiji je broj dolazaka praktički ostao na prošlogodišnjoj razini, a na četvrtom mjestu su Česi čiji je broj smanjen 6%. Slijede Austrijanci s povećanjem broja dolazaka 1% u odnosu na prvih devet mjeseci prošle godine, te čak 62% povećanja u odnosu na promatrano razdoblje 1990. Visok porast dolazaka zabilježen je iz Nizozemske (17%), Mađarske (14%), Velike Britanije (24%) i Rusije (25%).

Nijemci su na prvom mjestu i po broju ostvarenih noćenja. S ostvarenih preko 10,3 mln noćenja (rast 11% u odnosu na prvih devet mjeseci prošle godine) oni ostvaruju čak 26,8% ukupnih stranih noćenja. Slijede Slovenci s ostvarenih 4,9 mln noćenja (pad 2%) i Talijani s 4,8 mln noćenja (rast 3%). Na četvrtom su mjestu Česi s oko 4,5 mln noćenja (pad 8%), a na petom mjestu Austrijanci s 3,4 mln noćenja (pad 2%). Od značajnih emitivnih tržišta prosječno najduže u Hrvatskoj borave Nizozemci (8,4 noćenja po dolasku), te Nijemci (7,4 noćenja po dolasku), a najkraće Talijani (4,5 noćenja po dolasku). Od ostalih tržišta najduži boravak ostvaruju ruski turisti s prosječno devet noćenja po dolasku.

3.7. Turistički promet po regijama

	Turisti I-IX 2002.			Noćenja I-IX 2002.			Struktura noćenja u % I-IX 2002	Prosječni broj noćenja po dolasku
	Broj u 000	Indeks		Broj u 000	Indeks			
		02/01.	02/90.		02/01.	02/90.		
Istarska	2.266	100	117	15.600	99	94	36,3	6,9
Primorsko-goranska	1.794	103	114	9.808	100	90	22,8	5,5
Ličko-senjska	205	123	83	846	113	87	2,0	4,1
Zadarska	631	106	140	3.710	109	116	8,6	5,9
Šibensko-kninska	555	114	187	2.478	110	104	5,8	4,5
Splitsko-dalmatinska	1.115	112	112	6.264	106	81	14,6	5,6
Dubrovačko-neretvanska	548	106	71	3.043	103	61	7,1	5,5
DALMACIJA	2.849	110	113	5.495	110	87	36,0	5,4
Grad Zagreb	340	117	43	582	119	51	1,4	1,7
Kontinentalne županije	303	111	52	677	110	43	1,6	2,2
UKUPNO	7.757	106	101	43.008	103	87	100,0	5,5

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku najviše gostiju posjetilo je Dalmaciju. S preko 2,8 mln dolazaka na ovom je području zabilježen promet za 10% veći od prošlogodišnjeg i čak 13% veći od predratnog. Broj noćenja u Dalmaciji u odnosu na prošlu godinu povećan je 10%, ali je u odnosu na predratni manji za 13%. Zatim slijedi Istra koju je posjetilo oko 2,3 mln turista što je isti broj kao prošle godine. Međutim, taj je povećan promet dolazaka u Istri rezultirao manjim brojem noćenja za 1% čemu je jedan od razloga i kišovito vrijeme što je negativno utjecalo na promet u kampovima. Promatrano u cjelini turistički promet mjeren brojem noćenja u Dalmaciji u ukupnom sudjeluje s 36,0% čime se praktički izjednačio s Istrom koja ostvaruje 36,3% ukupnog prometa Hrvatske. Iako tek na razini od 50% predratnog, značajno je povećan turistički promet u Gradu Zagrebu i ostalim kontinentalnim županijama, ali je očito da turistički potencijali ovog područja još uvijek nisu dovoljno iskorišteni. Prosječno najduže turisti borave u Istri (6,9 noćenja po dolasku), a najkraće u Gradu Zagrebu (1,7 noćenja po dolasku). Relativno kratki boravak u nekim priobalnim županijama (prosječno 4,1 noćenja u Ličko-senjskoj, te 4,5 u Šibensko-kninskoj) vjerojatno su posljedica i neprijavljivanja ili samo djelomičnog prijavljivanja gostiju u privatnim sobama, apartmanima i kampovima koji na ovim područjima čine glavninu smještajne ponude.

3.8. Turistički promet po vrstama objekta

VRSTA OBJEKTA	TURISTI I.-IX 2002.			NOĆENJA I.-IX 2002.			Prosječni broj noćenja	
	BROJ u -000	INDEX		BROJ u -000	INDEX		I-IX 2001.	I-IX 2002.
		2002/2001	2002/1990		2002/2001	2002/1990		
Hoteli i aparthoteli	2.495	107,3	70,5	11.892	101,9	64,9	5,0	4,7
Turistička naselja	750	100,0	113,8	5.613	98,5	110,4	7,6	7,4
Kampovi	1.756	104,8	121,1	12.116	102,3	101,1	7,0	6,9
Privatne sobe	1.513	111,4	187,3	10.137	109,2	140,5	6,8	6,7
Ostalo	1.243	101,6	104,9	3.250	95,2	47,7	2,4	2,3
Ukupno	7.757	105,8	101,5	43.008	102,6	87,0	5,7	5,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

Najveći porast turističkog prometa u ovoj godini ostvaren je u privatnim sobama i apartmanima (11% u broju dolazaka i 9% u broju noćenja). Zbog značajnog povećanja kapaciteta u odnosu na predratni u sobama i apartmanima značajno je povećan promet i u odnosu na 1990. godinu (čak 87% u broju dolazaka i 41% u broju noćenja). Hoteli su zabilježili rast 2%, ali ukupni promet u ovim objektima još uvijek značajno zaostaje za predratnim što je posljedica prije svega smanjenja kapaciteta za oko 36%.

3.9. Turistički promet u nacionalnim parkovima

NACIONALNI PARK	NOĆENJA (procjena 2002.)		POSJETITELJI (procjena 2002.)	
	Broj	Indeks 02/01	Broj	Indeks 02/01
JU NP Brijuni	33.000	112	136.000	106
NP Kornati	-	-	60.000	100
JU NP Krka	-	-	515.069	114
NP Mljet	42.736	99	65.038	109
NP Paklenica	15.000	100	105.000	115
NP Plitvička jezera	217.578	121	658.475	110
NP Risnjak	2.600	120	11.000	136
JU NP Sjeverni Velebit	-	-	5.000	-
U K U P N O	310.914	110	1.555.582	113

Izvor: Anketa Ministarstva turizma

Prema podacima ankete koju je provelo Ministarstvo turizma, procjenjuje se da će nacionalne parkove u ovoj godini posjetiti preko 1,5 mln turista ili 13% više nego prošle godine. U nacionalnim parkovima koji imaju smještajne objekte biti će ostvareno oko 310 tisuća noćenja ili 10% više nego 2001.

3.10. Posjete turističkim atrakcijama

TURISTIČKA ATRAKCIJA	BROJ POSJETITELJA I-VI 2002.	INDEKS I-VI '02. / I-VI '01.
Muzeji i galerije	623.897	132
Nacionalni parkovi	391.370	121
Kazališta	364.765	107
Sajmovi	305.846	182
Zoološki vrtovi	214.902	133
Spomenici kulture	153.309	166
Stari gradovi	147.760	409
Koncertne dvorane	82.360	80
Vjerska središta	58.500	178
Ostale manifestacije	55.641	1.391
Sportske manifestacije	45.513	545
Ostale tur. atrakcije (festivali, koncerti, dvorci, parkovi prirode i dr.)	268.956	111
U K U P N O	2.712.819	137

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u prvom polugodištu ove godine različite turističke znamenitosti i atrakcije posjetilo je 2,7 mln osoba ili 37% više nego u istom razdoblju prošle godine. Najviše posjetitelja imali su muzeji i galerije, zatim nacionalni parkovi, kazališta, sajmovi i zoološki vrtovi.

3.11. Charter

Uvođenjem charter licence, charter naknade i novog obrasca prijave za charter pojednostavljen je i ujednačen postupak stavljanja stranih plovila u gospodarsku djelatnost iznajmljivanja, omogućen je odabir razdoblja u kojem će se ta djelatnost obavljati, te je omogućena efikasija kontrola, kako financijskih, tako i eksploatacijskih procesa navedene gospodarske djelatnosti, što je u 2002. godini u velikoj mjeri smanjilo mogućnost nelegalnog obavljanja chartera.

Naknade kojima su opterećeni iznajmljivači stranih plovila učinile su Hrvatsku zastavu atraktivnom za obavljanje charter djelatnosti, naročito nakon svođenja carinske stope za uvoz plovila iz EU na nulu krajem 2001. godine. Dosljednim provođenjem postupka izdavanja i uz kontrolu dokumenata koji moraju biti obavezno dostavljeni u originalu ili ovjerenim kopijama, te uvjetovanjem izdavanja charter prijave prethodno izdanom carinskom deklaracijom o privremenom uvozu onemogućeno je neovlašteno korištenje stranih plovila za gospodarsku djelatnost – charter.

Početak primjene odredaba «Istanbulske carinske konvencije» koja se počela primjenjivati u 2001. godini, uvjeti za izdavanje odobrenja za gospodarsko korištenje plovila pod stranim zastavama znatno su poošterni u pogledu ulazne dokumentacije za izdavanje navedenoga odobrenja, ali je već sezona 2002. pokazala da su njene odredbe u potpunosti saživjele u praksi.

Prema podacima Ministarstva pomorstva, prometa i veza u 2002. godini evidentirano je 1060 stranih plovila u charteru što je praktički isti broj kao prošle godine. Međutim, charter flota je zabilježila znatan porast, jer je veliki broj plovila stavljen pod hrvatsku zastavu zbog povoljnijih uvjeta za obavljanje djelatnosti.

Unatoč tome, zahvaljujući novom pristupu charter djelatnosti s plovilima pod stranom zastavom, ukupan prihod Državnog proračuna s naslova te djelatnosti, koji ostvaruje Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, s **3.924.375 kn**, u 2001. godini, povećan je na **17.169.399 kn** u ovoj godini. Navedeni iznos čine sredstva uprihođena od izdavanja charter licenci (4.138.100 kn) i charter naknada (13.031.296 kn).

3.12. Prihodi od turističkih putovanja

Prema podacima Hrvatske narodne banke u prvih šest jeseci ove godine od putovanja stranih turista ukupno je ostvareno 993,6 mln USD, što je 29% više nego u istom razdoblju prošle godine.

Iako se u prvom polugodištu ostvaruje svega 25% cjelogodišnjih prihoda, ovaj podatak ukazuje da je realna procjena da će prihodi od stranih turističkih putovanja rasti brže nego fizički promet.

3.13. Financijski rezultati hotelskih tvrtki

Poboljšanje ponude koje je omogućilo rast cijena rezultirali je i poboljšanjem financijskih rezultata hotelskih tvrtki. To pokazuju rezultati ankete Ministarstva turizma kojoj se odazvalo 66 hotelskih tvrtki. Budući da su tvrtke koje su se odazvale anketi u 2001. godini sudjelovale s oko 55% u ostvarenom ukupnom broju noćenja, te 50% u ostvarenom ukupnom prihodu, temeljem njihovih rezultata mogu se s visokim stupnjem pouzdanosti donositi zaključci za ukupno hotelijerstvo.

- 000 kn

POKAZATELJ	2001.	PROCJENA 2002.	INDEKS 2002/2001.
Broj noćenja	23.713	23.211	98
Ukupni prihod	3.849.055	4.002.229	104
Ukupni rashod	3.684.592	3.614.971	98
Poslovni prihod	3.129.025	3.367.962	108
Poslovni rashod	3.059.724	3.089.066	101
Investicije	491.151	1.034.691	211
Ukupne obveze	4.742.442	5.010.030	106
Dobit	182.375	250.276	137
Gubitak	264.759	162.263	61
Broj tvrtki s gubitkom	41	26	63
Broj tvrtki s dobiti	23	37	161

Izvor: Anketa Ministarstva turizma

Anketirane tvrtke iskazale su pad fizičkog prometa od 2% što je posljedica kasnijeg početka rada dijela objekata koji su se obnavljali, a neki objekti iz istog razloga ove godine nisu uopće bili u komercijalnoj funkciji.

Unatoč smanjenju fizičkog prometa za 2%, hotelske tvrtke predviđaju rast ukupnog prihoda za 4%, a poslovnog prihoda za 8%. Da je u tvrtkama i u 2002. godini nastavljen proces restrukturiranja i racionalizacije poslovanja pokazuje podatak da su i ukupni i poslovni rashodi imali znatno sporiji rast od prihoda. Tako su ukupni rashodi smanjeni 2%, a poslovni rashodi povećani samo 1%. To je pridonijelo znatnom poboljšanju financijske situacije tvrtki, što pokazuje podatak i o smanjenju gubitaka za 39%, odnosno povećanju dobiti za 37%. Posebno treba naglasiti činjenicu da je za čak 63% smanjen broj tvrtki s gubicima, a za 61% povećan broj tvrtki s dobiti. Uz to treba naglasiti podatak da su anketirane tvrtke u poboljšanje svoje ponude (uređenje smještajnih kapaciteta, izgradnja bazena i dr. sadržaja) uložile 1,034 mlrd kn (oko 140 mln EUR-a) što se djelomično već efektiralo u ovoj godini, ali čiji pravi efekti će se vidjeti tek narednih godina. Zbog povećanih ulaganja porasle su ukupne obveze tvrtki za 6%.

Pokazatelji uspješnosti poslovanja hotelskih tvrtki

	2001.	2002.	Indeks
Ukupni prihod / ukupni rashod	0,978	1,032	106
Poslovni prihod / Poslovni rashod	1,023	1,090	107
Dobit / ukupni prihod u %	5,1	6,7	133
Gubitak / ukupni prihod u %	7,3	4,3	59

Izvor: Anketa Ministarstva turizma

U ovoj godini anketirane tvrtke su vlastitim prihodima u cijelosti pokrile ukupne i poslovne rashode. Bitno je smanjen udjel gubitaka, a povećana stopa dobiti. To pokazuje da je unatoč svih teškoća u praktički samo tri «normalne» poslovne godine većina tvrtki uspjela sanirati svoje poslovanje, istovremeno ulažući u poboljšanje kvalitete što će osigurati njihovu konkurentnost na međunarodnom tržištu, a time i stabilnost poslovanja u narednom razdoblju. Tome su pomogli i reprogrami kredita uz jamstvo Vlade Republike Hrvatske što je tvrtkama omogućilo saniranje tekućeg poslovanja, te dalja ulaganja.

Indeksi kretanja temeljnih rezultata poslovanja 2002/2001

	ŽUPANIJA							UKUPNO
	Istarska	Prim.gor.	Zadarska	Šib.-kninska	Split-dalmat.	Dub.-neretv.	Ostale žup.	
Noćenja	94,3	100,5	111,9	106,7	100,7	100,3	118,9	97,9
Ukupni prihod	101,0	103,3	115,1	96,5	106,3	115,1	94,4	104,0
Poslovni prihod	103,7	107,4	122,2	112,3	114,6	107,0	122,4	107,6
Ukupni rashodi	94,7	101,5	92,4	99,4	98,0	103,8	93,4	98,1
Poslovni rashodi	98,6	106,1	95,7	108,4	101,1	97,4	101,7	101,0
Dobit	135,0	137,9	424,8	-	75,7	150,1	303,2	137,2
Gubitak	1110,1	81,5	-	108,8	29,3	61,6	-	61,3
Ukupne obveze	107,9	100,7	167,7	97,3	88,8	110,9	100,2	105,6
Utrošena sredstva za investicije	157,1	179,6	398,3	665,1	264,0	345,0	154,4	210,7

IZVOR: Anketa Ministarstva turizma

Pokazatelji uspješnosti poslovanja

ŽUPANIJA	Ukup.prihod/Ukupn.rashod		Posl.prihod/Posl.rashod		Ukupni prihodi/Ukupne obveze	
	2001.	2002.	2001.	2002.	2001.	2002.
ISTARSKA	1,28	1,37	1,10	1,15	1,69	1,58
PRIM.-GOR.	0,98	1,00	1,05	1,06	0,83	0,85
ZADARSKA	0,87	1,08	0,88	1,12	0,97	0,67
ŠIBEN.-KNIN.	0,77	0,75	0,80	0,83	0,42	0,42
SPLITSKO-DALM.	0,92	0,99	0,94	1,07	0,58	0,69
DUBR.-NERET.	0,82	0,91	0,95	1,05	0,36	0,38
OSTALE ŽUP.	1,00	1,01	0,93	1,13	0,35	0,33
UKUPNO	1,05	1,11	1,02	1,09	0,81	0,80

IZVOR: Anкета Ministarstva turizma

Navedeni podaci pokazuju da najbolje financijske rezultate ostvaruju hotelske tvrtke s područja Županije Istarske, te Primorsko-goranske. Međutim, isto tako je uočljivo značajno poboljšanje financijskih rezultata tvrtki s područja Dalmacije, a intenzivni proces investiranja omogućiti će u narednim godinama znatno bolju tržišnu poziciju tih tvrtki, a time i efektiranje uloženi sredstava.

3.14. Ocjena ostvarenih rezultata

Prema do sada raspoloživim podacima o ostvarenom fizičkom prometu, kao i financijskom poslovanju, odnosno prihodima, nesporno je da će 2002. godina biti još jedna uspješna godina za hrvatski turizam. Iako su ostvarene stope rasta nešto sporije nego prethodnih godina, dijelom i zbog negativnih kretanja na međunarodnom turističkom tržištu, ove je godine nastavljen proces sanacije i stabilizacije prije svega velikih hotelskih tvrtki koje i čine okosnicu i najkvalitetniji dio naše turističke ponude. Ukupnim rezultatima pridonijele su i kvalitetnije pripreme u svim segmentima, te u cjelini sigurna i stabilna situacija u Hrvatskoj i regiji.

Temeljem dosadašnjih kretanja, kao i najava za sezonu, ocjenjujemo da je, s obzirom na realne tržišne okolnosti, te stanje i mogućnosti ponude, turistička 2002. godina bila uspješna, a njezine

Osnovne karakteristike su:

- ➔ dalje poboljšanje imagoa hrvatskog turizma i Hrvatske na međunarodnom turističkom tržištu
- ➔ poboljšanje smještajne i dr. ponude gospodarskih tvrtki
- ➔ bolja uređenost turističkih mjesta i povećanje ponude zabavnih, športskih i dr. događanja u turističkim mjestima
- ➔ zadovoljavajući rast turističkog prometa
- ➔ dalje regionalno ujednačavanje rasta turističkog prometa
- ➔ produženje turističke sezone
- ➔ povećanje ukupnih prihoda od turističke potrošnje
- ➔ poboljšanje financijske situacije gospodarskih tvrtki.

Unatoč naprijed navedenim poboljšanjima u pripremi i odvijanju turističke 2002. kao najvažniji bili su izraženi slijedeći

Nedostaci i problemi

- nezadovoljavajuća ukupna ponuda destinacija, te nedovoljna zastupljenost autohtone kulture, proizvoda, gastronomije i sl.
- nezadovoljavajuća organiziranost i interes s turizmom povezanih djelatnosti za usklađivanje s potrebama turizma (radno vrijeme pošta, banaka, trgovina, tržnica i dr.)
- problem buke u turističkim mjestima (građevinski i komunalni radovi u sezoni, ugostiteljski objekti i dr.)
- visoke cijene roba i usluga namijenjenih izvanpansionskoj potrošnji u trgovini i ugostiteljstvu (neodgovarajući omjer «vrijednosti za novac»)
- problemi s opskrbom el. energijom na području srednje Dalmacije
- komunalni problemi (opskrba vodom, otpad i dr.)
- nedostatna ponuda, posebice roba iz domaće proizvodnje namijenjenih izvanpansionskoj potrošnji
- neprilagođenost ponude roba i usluga (asortimanom i cijenama) strukturi gostiju
- prekratko razdoblje poslovanja sezonskih ugostiteljskih i dr. objekata, što osiromašuje ukupnu ponudu u pred i posezoni
- zbog uređenja neki hoteli su započeli s radom kasnije, a neki su bili zatvoreni cijelu godinu
- loši vremenski uvjeti u glavnoj sezoni što je posebno utjecalo na promet u kampovima
- katastrofalne poplave u srednjoj Europi
- oružani sukobi u Izraelu
- prijetnje SAD napadima na Irak.

Unatoč razvojnih i strukturnih ograničenja, te zaoštavanja konkurentske utakmice na međunarodnom turističkom tržištu turizam je dokazao da je najznačajniji izvozni proizvod hrvatskog gospodarstva, koji u relativno kratkom roku i s malo ulaganja može generirati značajne mikro i makro efekte. Većim ulaganjem u turizam, kao i većom orijentacijom djelatnosti koje su s njim direktno ili indirektno povezane prema proizvodnji namijenjenoj turističkoj potrošnji, Hrvatska bi u narednim godinama mogla u znatno većoj mjeri iskoristiti svoje komparativne i kompetitivne turističke potencijale.